

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. In quo primariò resideat bonitas actus externi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

SECTIO SECUNDA.

Resolvitur questio circa malitiam actus externi: ubi etiam declarantur quedam circa actum internum.

I. In actu interno primario aliquo modo resistit bonitas & malitia.

His positis, dico primo: actus internus est aliquo modo primarie bonus & malus, ita Salas, Coninek, & alii supra relati, & admittere videtur Vasquez loco citato: tenet etiam Durandus in 2. d. 42. q. prima, & alii. Declaratur & probatur conclusio; actus enim internus est prius natura externo, & ab eo plane independens: unde quando quis per actum internum malum intendit aliquid externum malum operari, etsi Deus suspenderet concursum ad actum externum, internus adhuc maneret malus.

II. Illud est bonum & malum primario, quod est primario liberum, quod competit actui interno.

Secundo probatur: in tantum aliquid est bonum vel malum moraliter, in quantum est liberum; ergo illud erit bonum & malum primario, quod est primario liberum: sed actus internus est primario liber ut constat, cum per se & independenter ab externo sit liber, hic vero non nisi participative ab interno: cum itaque actus internus sit primario & formaliter liber, erit etiam primario & formaliter bonus & malus; dissonantia quippe actus magis proprie liberi gravior est contra rationem, quam actus non ita proprie liberi.

III. Actus externi malitia major est vel minor secundum malitiam actus interni.

Probatur tertio: ex sola mutatione actus interni crescit malitia actus externi, ita ut idem omnino actus externus majorem habeat malitiam, quando actus internus est intensior aut vehementior, quod verum etiam est de bonitate: ergo signum est aliquo saltem vero sensu bonitatem & malitiam primario reperiri in actu interno. Confirmatur: actus internus subinde est malus quando nulla est malitia in actu externo, ut cum quis vult actionem aliquam externam, alioquin in se bonam, invincibiliter tamen putans eam esse malam: in hoc casu actus internus est malus, & nihilominus nulla est malitia in actu externo: ergo malitia hic est primario in actu interno: quae clarius constabunt ex conclusione sequente.

Solus actus internus est aliquando malus.

IV. Actus externus totam malitiam accipit interdum ab interno.

Dico secundo: actus externus, aliquando saltem, non solum non est primario malus respectu interni, sed nullam omnino habet malitiam nisi in quantum eam recipit ab interno: ita S. Bonaventura in 2. dist. 42. art. 1. q. 1. Albertus magnus art. 1. Richardus art. 1. q. 1. Aegidius q. 1. art. 1. Gabriel q. 1. art. 2. conclusione 1. Ockam in 3. q. 10. & alii.

V. Ostenditur quo pacto actus internus aliquando vitiat externum.

Veritas hujus conclusionis in iis actibus externis constat, qui alioqui liciti sunt, & ex eo solum redduntur mali, quod mala intentione fiant: sic dare elemosynam, ut pauperem ad peccatum pertrahat, studere ut temporis quo adire templum debeat obliviscatur, & hoc modo Sacrum omittat, sunt actiones male, non quidem ex se seu ex objecto precise, cum utraque actio secundum se honesta sit, sed mere vitatur ex fine malo apposito, sicque malitiam suam primario & adaequate haurit ab actu interno malo. Hoc etiam probat confirmatio supra numero tertio posita.

VI. Actus externus quo pa-

Dico tertio: licet nulla sit malitia moralis, ubi non est libertas, ut constat, cum morale & libe-

rum juxta superius dicta sit idem, nihilominus sicut actus internus communicat interdum denominative malitiam externo, ita & externus interno: quod in iis actibus externis contingit, in quibus ipso facto quoddam liberè fiant reduct malitia. Ac proinde si hoc modo sumatur denominatio mali, & non causaliter, prout scilicet actus internus est causa externi, dici potest talem actum externum esse primario malum, internum secundario.

Et interdum communicet malitia interno.

Ratio est: hujusmodi siquidem actus, furtum verbi gratia & homicidium eo ipso quod intelligantur fieri liberè, sunt mali: unde precise non est opus à voluntate quidquam recipiant præter libertatem; licet enim nequeat actus aliquis externus esse malus moraliter, nisi sit liber, si tamen ipso facto quoddam liberè fiat sit moraliter malus, tribuendo singula singulis, malitiam habet à se, libertatem à voluntate. Quantumvis ergo volitio, seu actus internus à quo procedit externus sit malus, actus tamen hic non est malus, ut procedit à volitione illa quæ mala, sed quæ libera, cum ipso facto quod intelligatur actus hujusmodi externus procedere à volitione libera, intelligatur esse malus, idque etsi quis mente præscindat à malitia illius actus interni, & attendat ad solam ejus libertatem: ergo actus externus precise accipiendo libertatem ab interno est malus moraliter, ergo malitia hic quoad formalem conceptum præcipue residet in externo. Jam vero e contra, actus iste internus quantumcumque consideretur ut liber, non concipitur eo ipso habere malitiam, sed hanc habet prout respicit actum illum externum malum. Hoc itaque sensu malitia primario residet in actu externo, secundario in interno. Et secundum hæc intelligi debet prima Conclusio.

VII. Et actus externus si malus non requiritur aliquando nisi ut solam libertatem accipiat ab interno.

Libertas in hoc casu tribuitur actui interno malitia externo.

SECTIO TERTIA.

In quo primario resideat bonitas actus externi.

Diximus sectione precedente malitiam interdum ab actu externo communicari actui interno, ut conclusione 3. num. 6. & 7. declaratum est: hinc existimabit fortasse aliquis idem asserendum esse de bonitate, cum hæc ut plurimum, pari inter se passu procedant: sed aliter se res habet, ut jam ostendam.

I. Non eodem modo se habet bonitas actus externi, quo malitia.

Dico itaque quarto: bonitas nunquam primario residet in actu externo, sed in interno, à quo communicatur externo. Ratio hujus est disparitas inter actum bonum & malum: nullus enim actus est bonus precise ex objecto & circumstantiis, sicut ex iis est malus; nam licet quis sciat esse pauperem cum cui dat elemosynam, nisi tamen det ex affectu misericordie, seu sublevandi illius inopiam, actus ille non est bonus: si vero emittat sagittam sciens tali loco esse hominem, eumque occidat, actus est malus: ad quod non est opus ut intendat occidere hominem, imò actus est malus, licet intendat contrarium. Cujus ratio ulterior est, quam assignat S. Thomas q. 20. art. 2. ad bonitatem scilicet requiri integritatem omnium, bonum quippe ex integrè causâ, ac proinde finem etiam postulat honestum, ad malitiam autem sufficit singulorum defectus: unde plura secundum omnes ad bonum requiruntur, quam ad malum.

II. Bonitas in actu externo nunquam primario residet, sed in interno.

Ad actum bonum non sufficit quoddam verjetur circa objectum bonum, sufficit tamen ad actum mali, quod verjetur circa malum.

Dices:

III. Dices: sicut actus externus primario prohibetur, ita & precipitur: laudantur etiam frequenter in Scriptura actus boni externi, ergo eodem modo sunt primario boni, sicut mali. Respondetur negando consequentiam: ratio enim cur actus externus primario precipitur, est quia lex humana non tendit in modum, quo actio interior fit, sed solum actum externum precipit quoad substantiam: unde licet sit conformis precepto, hoc tamen non sufficit ut sit formaliter bonus, sed ad summum est bonus materialiter: at vero ut sit malus, sufficit quod sit difformis precepto, cum voluntas legislatoris exigit ut sit ejus mandato conformis.

IV. Ad illud de laude, in primis dico laudari quidem actus bonos in genere, ut eleemosynam &c. hoc autem solum arguit hujusmodi opera esse bona, non tamen primario bona, nec primario laudari. Deinde laudantur opera externa eleemosynae &c. ut homines ad illa frequentius exercenda excitentur, haec etenim non sunt plerumque sine actibus bonis internis, imo hi ut plurimum sunt illorum cause. Si quando autem opera externa, alioqui bona, procedant ab actu interno non bono, reprehenduntur in Scriptura, per quod innuit, ubicumque laudat opera externa bona, id fieri intuitu actus interni honesti, quem tunc supponit operantem habere. Imo hoc interdum expressè requirit Scriptura: sic Matthaei decimo laudatur, non praecise qui dat eleemosynam, sed qui dat calicem aquae frigidae in nomine discipuli, item Matthaei sexto hortatur Christus ad jejunium & eleemosynam, non quomodocumque, sed ut Pater videat in abscondito: ubi, & alibi saepe clare innuitur, ad hoc ut opus externum sit bonum, requiri ut recta intentione fiat, sicque illud in se non esse primario bonum, sed bonitatem hoc modo haurire ab interno.

Bona externa saepe laudantur in Scriptura ratione interiore.

SECTIO QUARTA.

Utrum actus externus quidquam bonitatis aut malitiae addat interno.

I. Status praesens diffinitio proponitur. **V**T res haec clarius intelligatur, ponamus duos homines omnino inter se aequales, quorum uterque habet absolutam voluntatem opus aliquod bonum exercendi, jejunandi exempli gratia, quod alter praestat, alter morbo aut alia ratione impeditus praestare nequit: in hoc ergo casu quaerimus, utrum is qui actu jejunat plus apud Deum mereatur quam ille qui non jejunat, vel an par sit meritum utriusque: idem e contrario est de actu externo malo, & demerito.

II. Dicendum cum communi Theologorum sententia contra Scotum (licet multi velint eum loqui de bonitate solum & malitia Metaphysica) actum externum nihil bonitatis aut malitiae addere interno, vel quod eodem recidit, nihil imputabilitatis in ordine ad praemium vel poenam, seu ad meritum aut demeritum: ita Vasquez, hic Disputatione septuagesima-sexta, Coninck Disputatione tertia dub. 7. & alii, estque expressa mens sancti Thomae hic quaestione vigesima, artic. 4. Idem docet S. Bonaventura in 2. distinctione 42. articulo 1. q. 2. Aegidius quaest. prima, art. primo, & dist. 40. quaest. prima, art. secundo. Richardus Distinct. 40.

art. 1. q. 4. & Dist. 42. q. 2. Gabriel Dist. 42. art. 2. Gregorius ibidem, q. ultima, quod etiam aperte tradere videtur S. Augustinus, & alii ex sanctis Patribus.

Quod autem in conclusione diximus intelligi debet actum externum non addere bonitatem aut malitiam in ordine ad meritum ac demeritum formaliter; occasionaliter enim frequenter addit, cum sit occasio, ut actus internus intensior subinde fit ac diuturnior, ex quo consequenter augetur meritum, & etiam demeritum: habet item adjunctum nonnunquam bonum exemplum, & scandalum, aliaque hujusmodi, quae sine dubio aliquo modo, saltem indirecte & occasionaliter conducunt ad bonitatem & malitiam moralem actus interni augendam.

Ratio unica & sufficiens conclusionis est; quidquid namque auget bonitatem aut malitiam actus in ordine ad meritum & demeritum, liberum sit oportet, debet siquidem esse imputabile ad praemium vel poenam, quale, ut ipso naturae lumine constat, est illud solum quod est in potestate operantis: sed actus externus non addit novam libertatem interno, cum liber sit participative tantum & extrinsece, libertate scilicet desumpta ab actu interno, quo actu interno posito, non est in hominis potestate, ut non sequatur actus externus: licet ergo Physice bonitatem aliquam aut malitiam addat actu interno, quatenus adjicit aliquid, quod deceat vel dedecet naturam rationalem, non tamen auget imputabilitatem ad praemium vel poenam, cum non augeat libertatem.

Confirmatur: Ponamus duos homines, Parisius alterum, alterum Constantinopoli, quorum uterque habet absolutam & aequalem volitionem hominem occidendi, quod alter praestat, alter divinitus impeditur ne id quod intendit faciat: in quoniam primus gravius peccat, quam secundus? tota enim culpa consistit in actu interno, quo supposito neuter abstinere ab opere externo potuisset, nisi divinitus fuisset impeditus; ergo aequale est utriusque peccatum.

Hoc tamen de augmento meriti & demeriti intelligitur, ubi nulla omnino est nova libertas: si enim quando voluntas actum aliquem internum imperat, non ita cum quoad omnes circumstantias determinet quin relinquat aliquam indifferentiam, vel quoad tempus vel modum, aut intensiorem actus, & similia, non tollitur quo minus actus imperatus augere possit meritum vel demeritum imperantis; cum novam aliquam eidem superaddat libertatem.

SECTIO QUINTA.

Argumenta contententia actum externum aliquid bonitatis & malitiae addere interno.

OBIECTES primo si actus externus nihil addat valoris & dignitatis moralis interno, sequitur eum, qui vellet dare eleemosynam infinitam, habiturum meritum infinitum, quod tamen parum videtur probabile: sequela probatur: qui enim dare vellet unum aureum haberet meritum ut unum; ergo plus haberet volens dare duos; ergo tandem qui dare vellet infinitos, haberet meritum infinitum.

At sane

III. Occasionaliter tamen actus externus auget saepe tam bonitatem quam malitiam interni.

IV. Quicquid auget bonitatem & malitiam debet esse liberum.

V. Vbi aequalis libertas, aequalis etiam est bonitas vel malitia.

VI. Actus imperatus interdum auget meritum vel demeritum imperantis.

I. Obj. Hinc fit, qui cum qui intendit dare eleemosynam infinitam, habere meritum infinitum.